

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา การจัดตั้งกลุ่มวิชาการ งานตามหน้าที่ของกลุ่มวิชาการ เทศบาลและเมืองพัทยา การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา ของเขตของงานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล โดยจะเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา
2. การจัดตั้งกลุ่มวิชาการ
3. งานตามหน้าที่ของกลุ่มวิชาการ เทศบาลและเมืองพัทยา
4. การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน เทศบาลและเมืองพัทยา
5. ขอบเขตของงานวิชาการ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าไปได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของประชาชนซึ่งมีพื้นฐานมาจากการศึกษาอบรม ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาของท้องถิ่นอันได้แก่ เทศบาลและเมืองพัทยา เพราะเป็นพื้นฐานอันดับแรกของการศึกษา

ก. ความ เป็นมา เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของ เทศบาล

ในอดีตการประถมศึกษาอยู่ในความดูแลของกระทรวงศึกษาธิการและเรียกว่า โรงเรียนประชาบาล ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2478 ซึ่งมีผลให้โรงเรียนประชาบาลที่อยู่ในเขตเทศบาลถูกโอนมาเป็นของเทศบาลแต่การโอนโรงเรียนประชาบาลมาเป็นของเทศบาลมีปัญหามาก ต้องโอนกลับไปให้กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้จัดและโอนกลับมาเป็นของเทศบาลอีก โดยสรุปการโอนได้ดังนี้

1. พ.ศ. 2478 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 มีสาระสำคัญ คือ

(1) เกณฑ์บังคับเข้าเรียนให้เริ่มเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 8 (นับปีเกิดเป็น 1 ปีเต็ม) พันเกณฑ์บังคับเข้าเรียนให้เริ่มเมื่ออายุเข้าปีที่ 15

(2) โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาลทุกแห่งให้เทศบาลดำเนินการ

(3) ให้นายอำเภอจัดตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นทุกตำบลให้เพียงพอแก่ความเป็นอยู่ของตำบลนั้น

(4) เลิกเก็บเงินศึกษาพลีที่ค้างชำระ

2. พ.ศ. 2491 ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2483 โดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2491 เพื่อยกฐานะครูประชาบาลและसारวัตรศึกษาขึ้นเป็นข้าราชการพลเรือน สังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้คือ ทำให้งานการศึกษาประชาบาลโอนไปขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการโดยปริยาย

3. พ.ศ. 2504 โอนการศึกษาประชาบาลในเขตเทศบาลนครกรุงเทพและธนบุรีให้กลับไปอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลนครกรุงเทพและธนบุรี

4. พ.ศ. 2506 โอนการศึกษาประชาบาลในเขตเทศบาลที่เหลือทุกแห่งให้กลับไปอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลนั้น

5. พ.ศ. 2509 โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตสุขาภิบาลองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด (โรงเรียนประถมศึกษานอกเขตเทศบาลทั่วประเทศ) ให้กลับไปอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภายใต้การสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานส่วนกลาง 3 หน่วยงาน คือ กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบสนับสนุนส่งเสริมทางด้านธุรการ กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบด้านวิชาการ และคุรุสภารับผิดชอบด้านการบริหารงานบุคคล

6. วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2523 โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดไปสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

จากความเป็นมาดังกล่าว หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นที่จัดการศึกษาในปัจจุบันจึงมีเพียงแต่เทศบาล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร เท่านั้น

ข. หลักการและวิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่น

หลักการจัดการศึกษาท้องถิ่นในปัจจุบัน ยึดถือหลักการเดียวกันกับที่รัฐบาลได้ใช้ กำหนดนโยบายกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาประชาบาลให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

- (1) หลักการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งแต่เดิมรวมอำนาจไว้ที่ราชการส่วนกลางให้ไปอยู่กับราชการส่วนท้องถิ่น
- (2) หลักการมอบภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาท้องถิ่นให้อยู่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่นและประชาชน
- (3) หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่น รัฐบาลจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องก็เฉพาะในส่วนที่ท้องถิ่นและประชาชนยังช่วยตนเองไม่ได้

หลักการดังกล่าวเป็นหลักการอย่างกว้าง ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการบริหาร การศึกษาท้องถิ่นสืบมา (อนุสรณ์ หวงทอง และชุมพล ชิตวิเศษ ผู้รวบรวม, 2530: 95-98) ดังนั้น เพื่อให้การบริหารการศึกษาของท้องถิ่นเป็นไปตามแนวทางเดียวกันอย่างเหมาะสม จึงได้ กำหนดวิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่นโดยทางราชการกำหนดให้ส่วนกลางทำหน้าที่ในการควบคุม ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของท้องถิ่นและให้ท้องถิ่น เป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา ท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งอนุสรณ์ หวงทอง และชุมพล ชิตวิเศษ ได้กล่าวถึงหน่วยงานส่วนกลางที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาท้องถิ่น ไว้ดังนี้

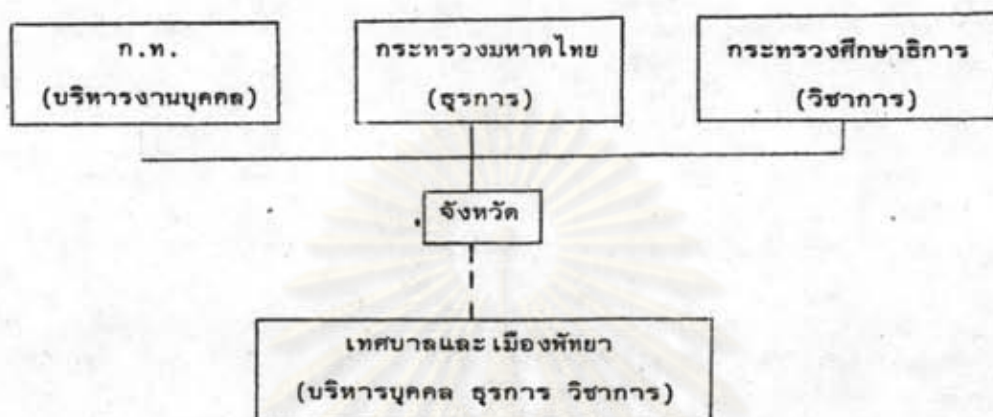
1. กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่รับผิดชอบควบคุม ส่งเสริมในด้านธุรการเกี่ยวกับ นโยบายและการจัดการศึกษาท้องถิ่น ให้เป็นไปตามเป้าหมาย จัดสรรเงินอุดหนุนจาก รัฐบาล เป็นหน่วยประสานงานกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้ความแนะนำ ส่งเสริมและ ช่วยเหลือหน่วยการปกครองท้องถิ่นในการแก้ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย

2. กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบควบคุมส่งเสริมด้านวิชาการ และ มาตรฐานการศึกษาของท้องถิ่น พิจารณาคำเนินการเกี่ยวกับคุณวุฒิครู คุณภาพการศึกษา การกำหนดหลักสูตร แบบเรียน แนวการสอนและการวัดผลตลอดจนให้ความช่วยเหลือ ด้านนิเทศการศึกษา

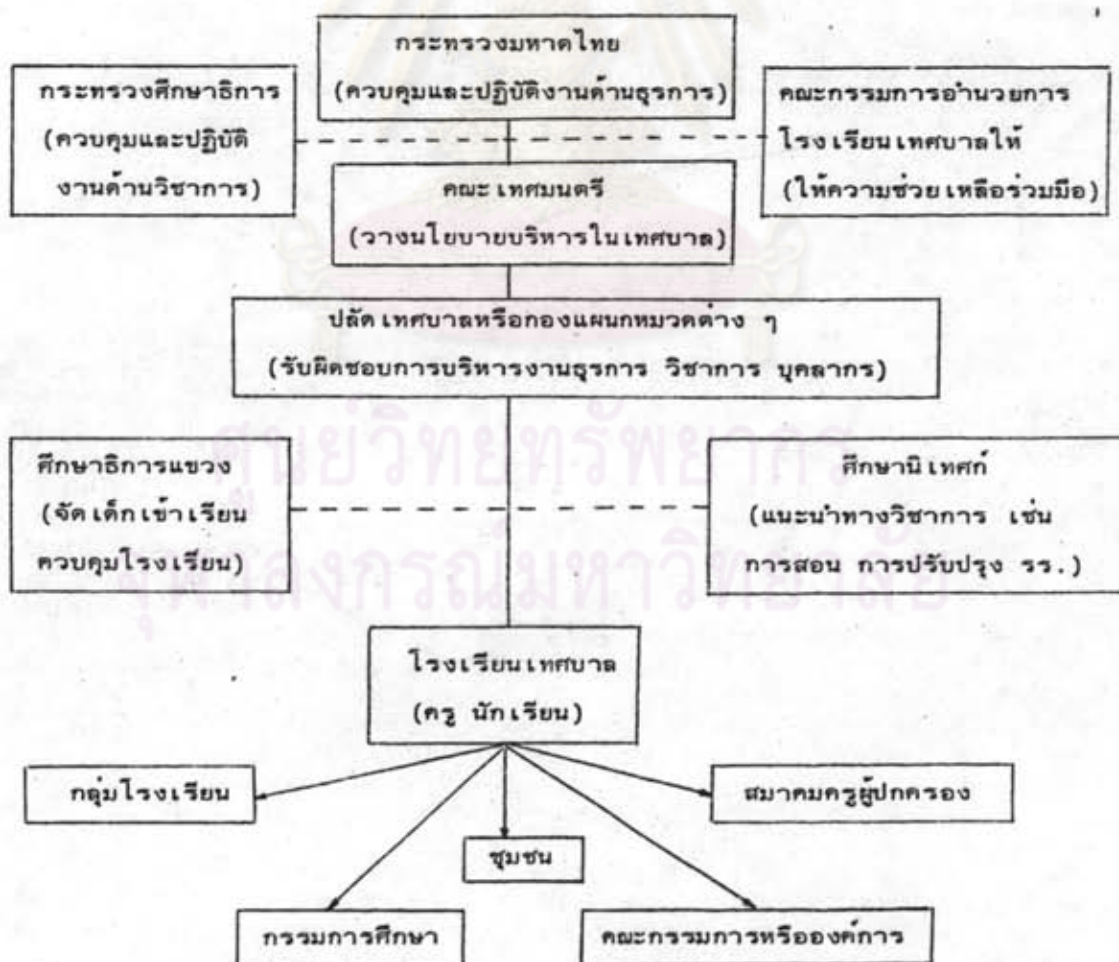
3. คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) มีหน้าที่ส่งเสริมและวางนโยบาย ด้านการบริหารงานบุคคล เช่น การบรรจุแต่งตั้ง การกำหนดตำแหน่ง และวินัยของ พนักงานครูท้องถิ่น (อนุสรณ์ หวงทอง และชุมพล ชิตวิเศษ ผู้รวบรวม, 2530: 99)

จากวิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่นดังกล่าวนี้ เห็นได้ว่าการบริหารการศึกษาท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับหน่วยงานราชการส่วนกลาง ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น

และกฤษฎีกา ส.ธ.ร (2516: 347) ได้สรุปแผนผังการบริหารการศึกษาท้องถิ่นไว้ ดังนี้

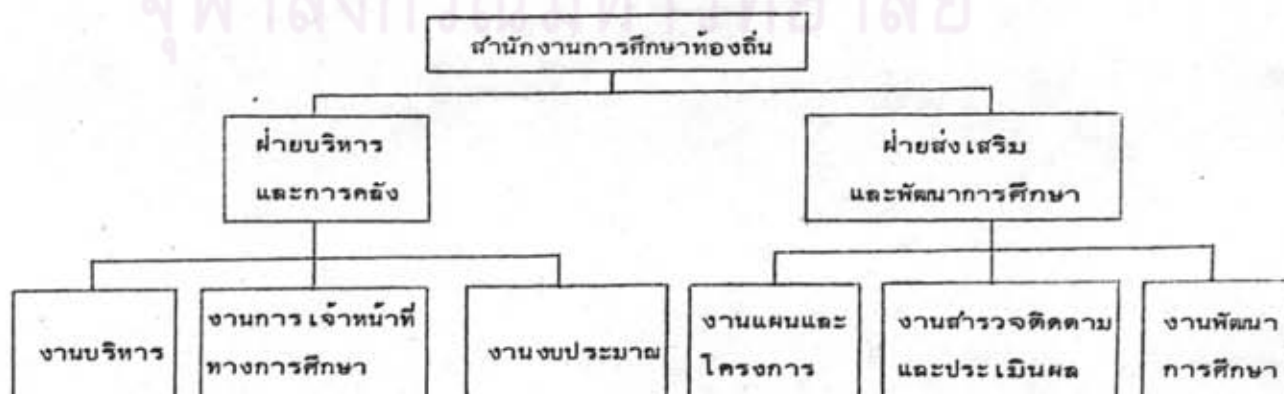
ค. การจัดองค์การของสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น

สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง เป็นหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของ เทศบาลและเมืองพัทยา มีผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น เป็นผู้บังคับบัญชาและบริหาร แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ฝ่าย คือ 1. ฝ่ายบริหารและการคลัง 2. ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา ซึ่งอนุสรณ์ หวงทอง และชุมพล ชิตวิเศษ ได้กล่าวไว้ดังนี้

ฝ่ายบริหารและการคลัง แบ่งออกเป็น 3 งาน คือ 1. งานบริหารทั่วไป 2. งานการเจ้าหน้าที่ และ 3. งานงบประมาณ ซึ่งงานบริหารทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการ งานบริหารบุคคลของสำนักงาน งานพัสดุ งานเอกสารและการพิมพ์ งานกฎหมายและระเบียบการ งานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ งานการเจ้าหน้าที่ ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานบริหารบุคคลของครูเทศบาล งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ งานสวัสดิการ งานงบประมาณ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดตั้งงบประมาณ จัดสรรงบประมาณ และตรวจสอบบัญชีถือจ่ายและค่าจ้างประจำปี (จ.18)

ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 งาน คือ 1. งานแผนและโครงการ 2. งานสำรวจติดตามและประเมินผล และ 3. งานพัฒนาการศึกษาซึ่งงานแผนและโครงการทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบายและแผนงาน จัดทำโครงการเกี่ยวกับการศึกษาของเทศบาล และเมืองพัทยา งานสำรวจติดตามและประเมินผล ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสำรวจและวิเคราะห์ งานตรวจสอบติดตาม งานประเมินผลเกี่ยวกับการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา งานพัฒนาการศึกษา ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษา งานห้องสมุด งานวิเทศสัมพันธ์ งานพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา (อนุสรณ์ หวงทอง และชุมพล ชิตวิเศษ ผู้รวบรวม, 2530: 106)

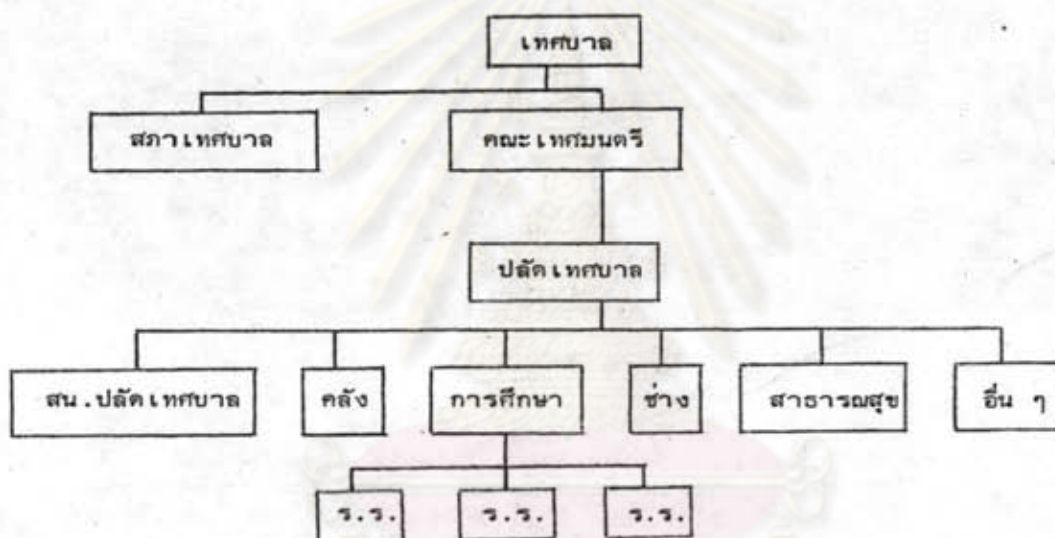
จากการจัดองค์การดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแผนภูมิการจัดองค์การของสำนักงานการศึกษาท้องถิ่นได้ดังนี้

ง. โครงสร้างการบริหารการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา

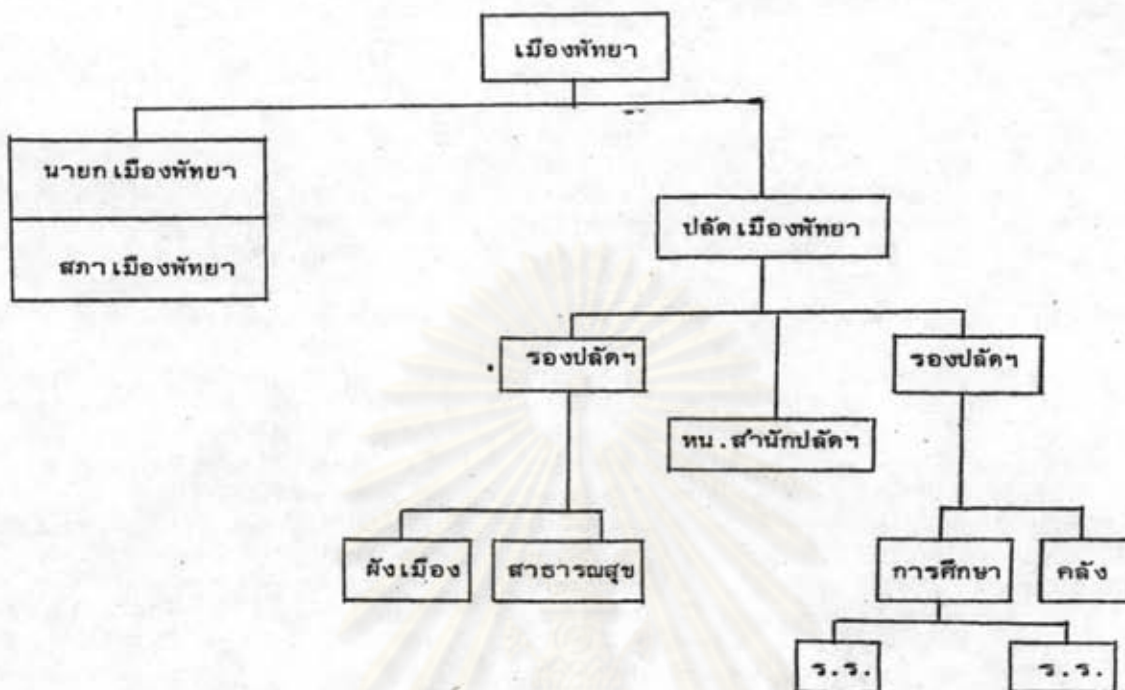
1. เทศบาล เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานการศึกษาของเทศบาลนั้น คือหัวหน้ากอง (ฝ่าย) การศึกษาซึ่งมีฐานะผู้รับผิดชอบรองจากปลัดเทศบาลและนายกเทศมนตรี กล่าวคือ สายงานของฝ่ายต่าง ๆ ในสังกัดเทศบาลนั้น ก่อนงานต่าง ๆ จะถึงขั้นตัดสินใจของนายกเทศมนตรี จะต้องผ่านการพิจารณาของหัวหน้าฝ่ายที่เกี่ยวข้องและปลัดเทศบาลตามลำดับเสียก่อน ตามโครงสร้างการบริหารการศึกษาของเทศบาลดังต่อไปนี้

โครงสร้างการบริหารการศึกษาของเทศบาล

2. เมืองพัทยา เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานการศึกษาของเมืองพัทยานั้น คือหัวหน้ากอง (ฝ่าย) การศึกษาซึ่งมีฐานะผู้รับผิดชอบรองจากรองปลัดเมืองพัทยา และปลัดเมืองพัทยา กล่าวคือ สายงานของฝ่ายต่าง ๆ ในสังกัดเมืองพัทยานั้น ก่อนที่งานต่าง ๆ จะเสนอ ปลัดเมืองพัทยา ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารนั้น จะต้องผ่านการพิจารณาของหัวหน้าฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และรองปลัดเมืองพัทยานั้นตามลำดับเสียก่อน ตามโครงสร้างการบริหารการศึกษาของเมืองพัทยานั้น ดังต่อไปนี้

โครงสร้างการบริหารการศึกษาของเมืองพัทยา

การจัดตั้งกลุ่มวิชาการ

ก. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มวิชาการ

กรมการปกครองได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มวิชาการ ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนางานด้านวิชาการของการศึกษาท้องถิ่นในความรับผิดชอบของเทศบาล และเมืองพัทยา ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกันในทุกระดับ
2. เพื่อแบ่งเบาภาระของศึกษานิเทศก์ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เพราะเทศบาล และเมืองพัทยามีบุคลากรจำกัด ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ต้องรับผิดชอบงานด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากงานวิชาการด้วย
3. เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาของท้องถิ่น ตลอดจนตรงกับความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น
4. เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานความคิด และประสานงานด้านวิชาการในทุกระดับ (กรมการปกครอง สำนักงานการท้องถิ่น ม.ป.ป.: 17)

ข. ฐานะของกลุ่มวิชาการ

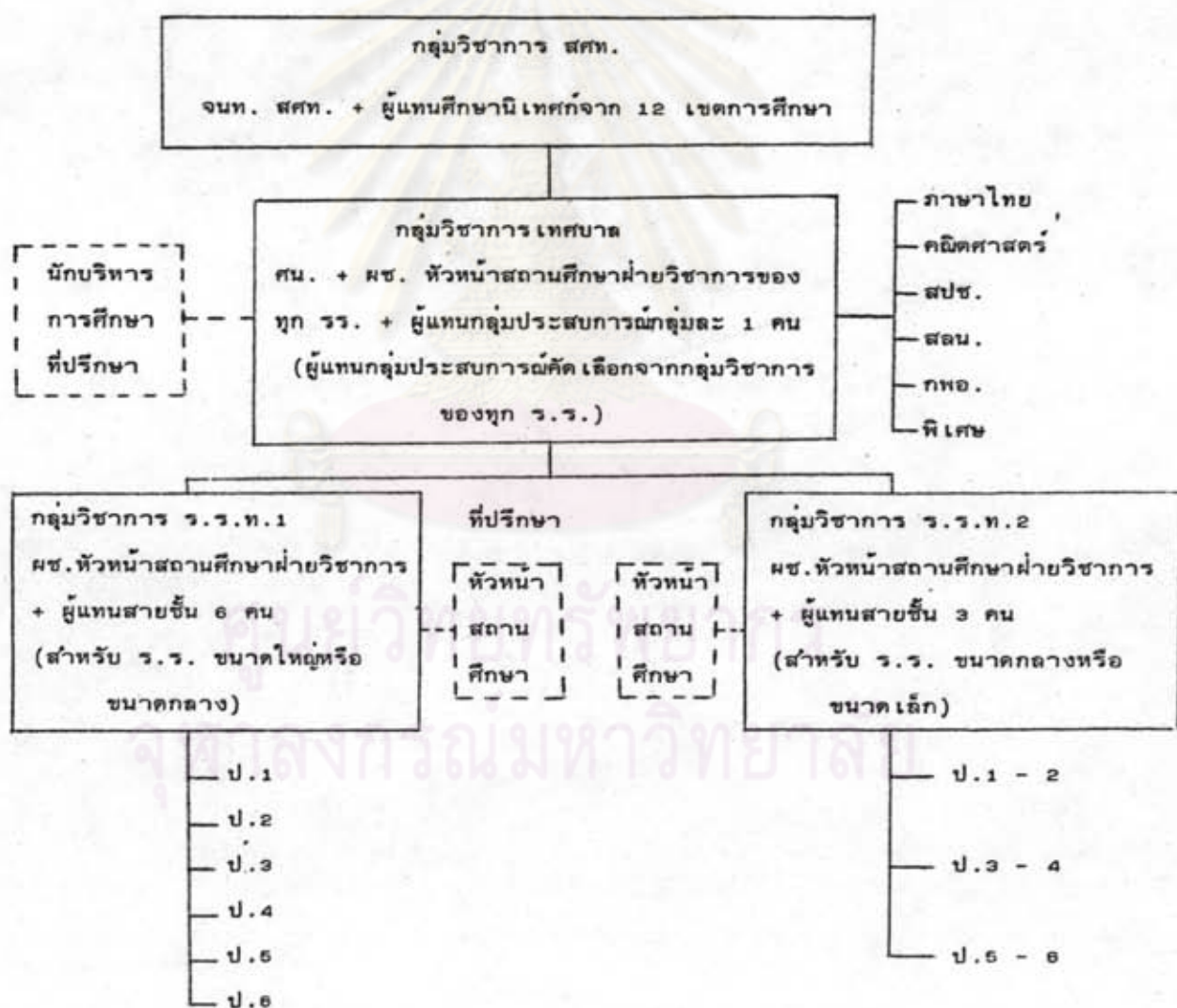
กลุ่มวิชาการทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับส่วนกลาง ระดับเทศบาล และระดับโรงเรียน

มีฐานะเป็นคณะกรรมการทางวิชาการของผู้บริหารแต่ละระดับ ฉะนั้นการดำเนินงานต่าง ๆ ของกลุ่มวิชาการ จะต้องเสนอผ่านตามสายการบริหาร เพื่อให้ผู้บริหารพิจารณา กลั่นกรอง หรือวินิจฉัยสั่งการ

ค. โครงสร้างกลุ่มวิชาการ

กรมการปกครองกำหนดให้เทศบาลและเมืองพัทยาเลือกใช้โครงสร้างของกลุ่มวิชาการแบบใดแบบหนึ่งใน ๓ รูปแบบต่อไปนี้ แต่ในส่วนของกลุ่มวิชาการ โรงเรียนนั้นอาจจะมีการดำเนินการอยู่บ้างแล้วในหลายเทศบาล ฉะนั้นเทศบาลสามารถจะพิจารณาปรับปรุงหรือตัดแปลงองค์ประกอบรายละเอียดในโครงสร้างนอกเหนือไปจากที่กรมการปกครองกำหนดไว้โดยจะต้องรายงานให้กรมการปกครองทราบ (กรมการปกครอง สำนักงานการศึกษา ส่วนท้องถิ่น ม.ป.ป.: 18-22)

โครงสร้างกลุ่มวิชาการแบบที่ 1

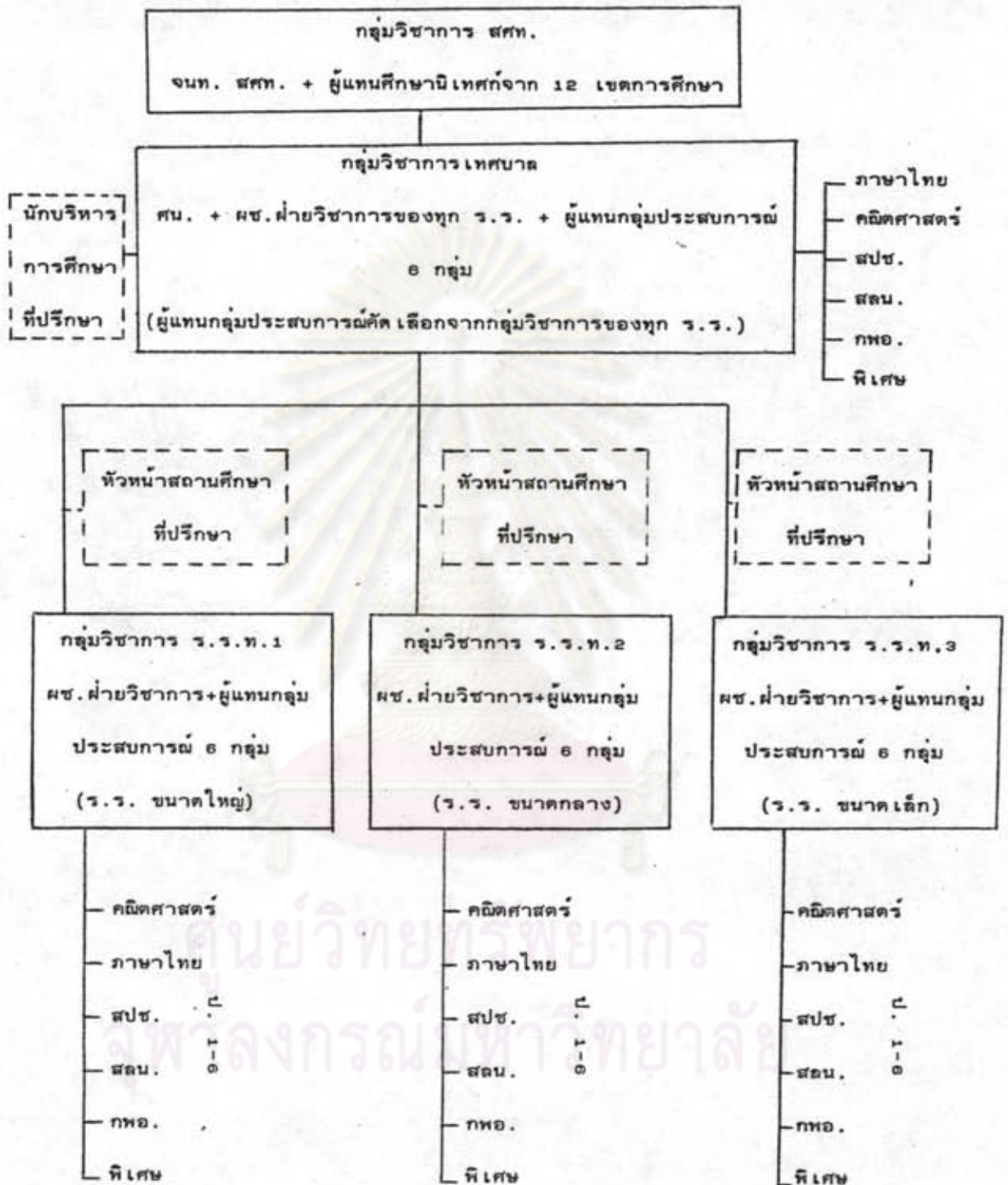
จากโครงสร้างกลุ่มวิชาการแบบที่ 1 กลุ่มวิชาการเทศบาลจะประกอบด้วย

- (1) ผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาฝ่ายวิชาการหรือผู้ที่ทำหน้าที่ของผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ ในกลุ่มวิชาการของทุกโรงเรียน
- (2) ศึกษานิเทศก์ทุกคน
- (3) ผู้แทนกลุ่มประสบการณ์ 6 กลุ่ม คือ ทักษะ (คณิตศาสตร์) ทักษะ (ภาษาไทย) สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สร้างเสริมลักษณะนิสัย การงานและพื้นฐานอาชีพและประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้แทนกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 6 คนนี้ ให้สมาชิกกลุ่มวิชาการโรงเรียนทุกโรงเรียนร่วมกันคัดเลือกตัวแทนกลุ่มประสบการณ์ละ 1 คน รวม 6 คน

ให้สมาชิกกลุ่มวิชาการ เทศบาลร่วมกันคัดเลือกหัวหน้าและเลขานุการกลุ่มวิชาการเทศบาลและให้นักบริหารการศึกษาเป็นที่ปรึกษากลุ่มวิชาการ เทศบาล

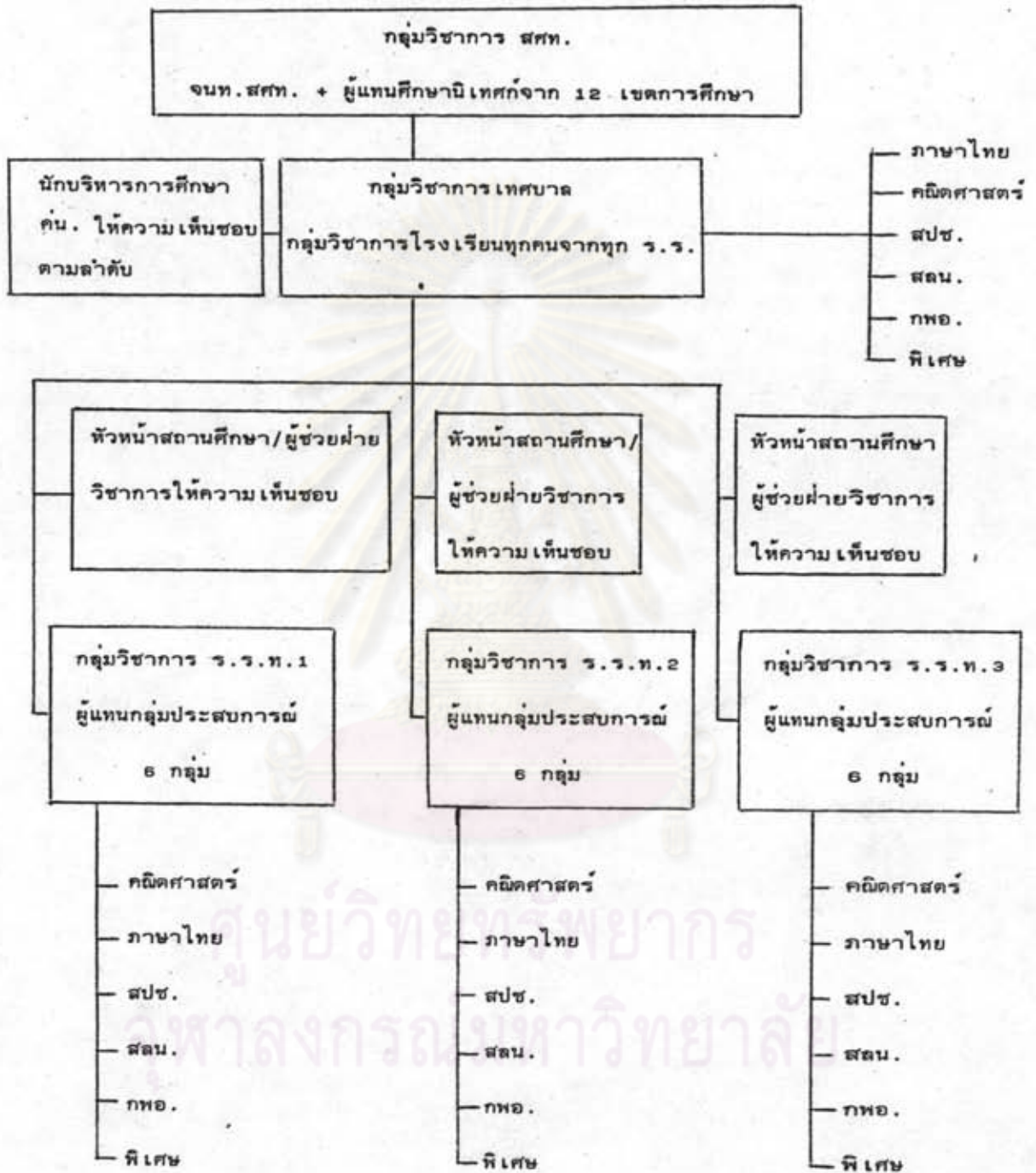
ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงสร้างกลุ่มวิชาการแบบที่ 2

จากโครงสร้างกลุ่มวิชาการแบบที่ 2 จะเห็นว่ากลุ่มวิชาการเทศบาลจะประกอบด้วย บุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ เช่นเดียวกับโครงสร้างกลุ่มวิชาการแบบที่ 1 แต่แตกต่างกันตรงที่ โครงสร้างของกลุ่มวิชาการโรงเรียน

โครงสร้างกลุ่มวิชาการแบบที่ 3

จากโครงสร้างกลุ่มวิชาการแบบที่ 3 กลุ่มวิชาการเทศบาลประกอบด้วยสมาชิก
กลุ่มวิชาการโรงเรียนทุกโรงเรียน (โดยแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มประสบการณ์) ศึกษาพิเศษ
และนักบริหารการศึกษา จะทำหน้าที่พิจารณาถ่วงดุลและโครงการต่าง ๆ ของกลุ่มวิชาการ
เทศบาลที่เสนอมาตามสายการบังคับบัญชา

จากโครงสร้างกลุ่มวิชาการทั้ง 3 แบบที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่ากลุ่มวิชาการระดับ
เทศบาลซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยสมาชิกของกลุ่มเป็น 2 ลักษณะคือ

1. สมาชิกของกลุ่มประกอบด้วย ศึกษาพิเศษเทศบาล ผู้ช่วยหรือผู้ทำหน้าที่แทน
ผู้บริหารสถานศึกษามายวิชาการและครูผู้แทนกลุ่มประสบการณ์ 6 กลุ่ม ๆ ละ 1 คน
2. สมาชิกของกลุ่มประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มวิชาการโรงเรียนทุกคนจากทุกโรงเรียน

เมื่อทำการศึกษานำ (Pilot Study) เพื่อศึกษากลุ่มประชากรจึงพบว่า กลุ่มวิชาการ
ระดับเทศบาลมีลักษณะที่ 3 ซึ่งแตกต่างไปจากลักษณะทั้งสองดังกล่าวของโครงสร้างกลุ่มวิชาการ
ทั้ง 3 แบบอีกด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกรมการปกครองอนุญาตให้กลุ่มวิชาการระดับโรงเรียน
มีลักษณะที่แตกต่างไปจากโครงสร้างที่กำหนดไว้ได้ จึงทำให้กลุ่มวิชาการระดับเทศบาลที่มาจาก
กลุ่มวิชาการระดับโรงเรียนนั้น มีลักษณะแตกต่างไปจากที่กำหนดด้วย

ง. การอบรมกลุ่มวิชาการเทศบาลและเมืองพัทยา

สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง (2527: 8-10) ได้กำหนดแผน
ในการดำเนินการอบรมกลุ่มวิชาการเทศบาลและเมืองพัทยาไว้ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 หลักสูตรระหว่างปี พ.ศ. 2527-2528 เป็นหลักสูตรที่ใช้อบรมแก่
กลุ่มวิชาการเทศบาลตามโครงสร้างทั้ง 3 รูปแบบ เพื่อปรับฐานความรู้ ความเข้าใจ ในการ
ดำเนินงานทางวิชาการตามหน้าที่ เพราะแต่ละคนมีตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน
และทางการศึกษาไม่เหมือนกัน จำเป็นต้องมีการให้ความรู้ทั้งภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี รวมทั้ง
กระตุ้นแรงเร้า เสนอแนวความคิดในการพัฒนางานวิชาการ โดยจัดการอบรมสำเร็จในเวลา
2 ปี ครบทั้ง 12 เขตการศึกษาตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ดังนี้

ปี พ.ศ. 2527 จัดอบรมในเขตการศึกษา 1, 2, 3, 4, และ 12 รวม

5 เขตการศึกษา จำนวน 6 รุ่น ดังนี้

1. เขตการศึกษา 1 ระหว่างวันที่ 3-6 สิงหาคม 2527 ผ.สำนักงานการศึกษา
ท้องถิ่น
2. เขตการศึกษา 2 ระหว่างวันที่ 10-13 สิงหาคม 2527 ผ. ทม.ยะลา
3. เขตการศึกษา 4 ระหว่างวันที่ 17-20 สิงหาคม 2527 ผ. ทม.กระบี่
4. เขตการศึกษา 3 ระหว่างวันที่ 24-27 สิงหาคม 2527 ผ. ทม.นครศรีธรรมราช
- ผ. ทม.นครศรีธรรมราช
5. เขตการศึกษา 12 (รุ่นที่ 1) ระหว่างวันที่ 3 สิงหาคม - 3 กันยายน
- ผ. สถานพักษันทันกรมตำรวจ บางละมุง ชลบุรี
6. เขตการศึกษา 12 (รุ่นที่ 2) ระหว่างวันที่ 7-10 กันยายน 2527
- ผ. ทม.ชลบุรี

ปี พ.ศ. 2528 จัดอบรมในเขตการศึกษา 5, 6, 7, 8, 9, 10 และ 11 รวม

7 เขตการศึกษา จำนวน 10 รุ่น ดังนี้

1. เขตการศึกษา 9 ระหว่างวันที่ 9-14 มกราคม 2528 ผ. ทม.อุดรธานี
2. เขตการศึกษา 10 ระหว่างวันที่ 16-21 มกราคม 2528 ผ. ทม.กาฬสินธุ์
3. เขตการศึกษา 11 ระหว่างวันที่ 23-28 มกราคม 2528 ผ. ทม.ศรีสะเกษ
4. เขตการศึกษา 8 ระหว่างวันที่ 20-25 กุมภาพันธ์ 2528 ผ. ทม.ลำปาง
5. เขตการศึกษา 5 ระหว่างวันที่ 13-18 มีนาคม 2528 ผ. ทม.ประจวบคีรีขันธ์
6. เขตการศึกษา 6 ระหว่างวันที่ 20-25 มีนาคม 2528 ผ. ทม.สระบุรี
7. เขตการศึกษา 6 (รุ่นที่ 2) ระหว่างวันที่ 24-29 เมษายน 2528
- ผ. ทม.ลพบุรี
8. เขตการศึกษา 5 (รุ่นที่ 2) ระหว่างวันที่ 1-6 พฤษภาคม 2528
- ผ. ทม.สุพรรณบุรี
9. เขตการศึกษา 7 ระหว่างวันที่ 19-24 มิถุนายน 2528 ผ. ทม.กำแพงเพชร
10. เขตการศึกษา 7 (รุ่นที่ 2) ระหว่างวันที่ 26 มิถุนายน - 1 กรกฎาคม
- 2528 ผ. ทม.สุโขทัยธานี

นอกจากนี้ยังได้ทำการอบรมหัวหน้าสถานศึกษา ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หรือหัวหน้าฝ่ายการศึกษาทุกเทศบาลและเมืองพัทยาอีก 1 แห่ง จำนวน 5 รุ่น ดังนี้

- รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม - 4 สิงหาคม 2528 ณ. ทม.ราชบุรี
- รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 7-11 สิงหาคม 2528 ณ. ทม.นครนายก
- รุ่นที่ 3 ระหว่างวันที่ 21-25 สิงหาคม 2528 ณ. ทม.มหาสารคาม
- รุ่นที่ 4 ระหว่างวันที่ 4-8 กันยายน ณ. ทม.สุราษฎร์ธานี
- รุ่นที่ 5 ระหว่างวันที่ 18-22 กันยายน 2528 ณ. ทม.คะหามหิน

ระยะที่ 2 หลักสูตรระหว่างปี 2529 - 2530 เป็นหลักสูตรที่เน้นการวัดระดับมาตรฐาน การตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอน การหาจุดอ่อนที่ต้องแก้ไขและส่วนที่ต้องพัฒนา รวมทั้งการวางแผนพัฒนาการศึกษา โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการ 2 ปี ครบทั้ง 12 เขตการศึกษาดังนี้

ปี พ.ศ. 2529 จัดอบรมในเขตการศึกษา 2, 3, 4, 9, 10, 11 และ 12 รวม 7 เขตการศึกษา จำนวน 7 รุ่น ดังนี้

1. เขตการศึกษา 4 ระหว่างวันที่ 29 กรกฎาคม - 2 สิงหาคม 2529
ณ. ทม.ตรัง
2. เขตการศึกษา 2 ระหว่างวันที่ 6-10 สิงหาคม 2529 ณ. ทม.นราธิวาส
3. เขตการศึกษา 3 ระหว่างวันที่ 12-16 สิงหาคม 2529 ณ.
ทม. นครศรีธรรมราช
4. เขตการศึกษา 11 ระหว่างวันที่ 26-30 สิงหาคม 2529 ณ. ทม.ชัยภูมิ
5. เขตการศึกษา 9 ระหว่างวันที่ 2-6 กันยายน 2529 ณ. ทม.สกลนคร
6. เขตการศึกษา 12 ระหว่างวันที่ 16-20 กันยายน 2529 ณ. ทม.ชลบุรี
7. เขตการศึกษา 10 ระหว่างวันที่ 23-27 กันยายน 2529 ณ. ทม.

ทม.อุบลราชธานี

ปี พ.ศ. 2530 จัดอบรมในเขตการศึกษา 1, 5, 6, 7 และ 8 รวม 5 เขตการศึกษา จำนวน 8 รุ่น ดังนี้

1. เขตการศึกษา 6 ระหว่างวันที่ 7-11 กรกฎาคม 2530 ณ.

ทม.พระนครศรีอยุธยา

๒. เขตการศึกษา ๘ (รุ่นที่ ๒) ระหว่างวันที่ 14-18 กรกฎาคม ๒๕๓๐

ณ. ทม.สระบุรี

๓. เขตการศึกษา ๕ ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๐ ณ. ทม.กาญจนบุรี

๔. เขตการศึกษา ๕ (รุ่นที่ ๒) ระหว่างวันที่ ๔-๘ สิงหาคม ๒๕๓๐ ณ. ทม.ชะอำ

๕. เขตการศึกษา ๑ ระหว่างวันที่ 11-15 สิงหาคม ๒๕๓๐ ณ. ทม.นครปฐม

๖. เขตการศึกษา ๗ ระหว่างวันที่ ๘-๒๒ สิงหาคม ๒๕๓๐ ณ. ทม.นครสวรรค์

๗. เขตการศึกษา ๗ (รุ่นที่ ๒) ระหว่างวันที่ 1-5 กันยายน ๒๕๓๐

ณ. ทม.อุตรดิตถ์

๘. เขตการศึกษา ๘ ระหว่างวันที่ ๘-12 กันยายน ๒๕๓๐ ณ. ทม.แพร่

ระยะที่ ๓ หลักสูตรระหว่างปี ๒๕๓๑-๒๕๓๒ เป็นหลักสูตรที่เน้นเรื่องกรณีศึกษา และติดตามผล ซึ่งเป็นการติดตามในรายละเอียดของผู้ปฏิบัติ โดยเฉพาะครูผู้สอน เช่น วิธีการแก้ไข ผลที่เกิดขึ้น โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ

๑. การคัดเลือกและการเป็นสมาชิกกลุ่มวิชาการเทศบาล

กรมการปกครอง ได้กำหนดแนวทางในการคัดเลือกและการเป็นสมาชิกกลุ่มวิชาการเทศบาลไว้ดังนี้ (กรมการปกครอง, สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น ๒๕๒๘: ๒๖-๒๗)

๑. ให้เทศบาลออกประกาศเทศบาลแต่งตั้งกลุ่มวิชาการเทศบาล

๒. องค์ประกอบของกลุ่มวิชาการเทศบาล มีดังนี้

๒.๑ กรณีเทศบาลที่เลือกใช้โครงสร้างกลุ่มวิชาการแบบที่ ๑-๒ กลุ่มวิชาการเทศบาลจะประกอบด้วย

- ศึกษาพิเศษเทศบาลทุกคน (กรณีที่มีมากกว่า ๑ คน)
- ผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาฝ่ายวิชาการหรือบุคคลที่หัวหน้าสถานศึกษา

เห็นสมควรให้ทำหน้าที่ของผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ (กรณีไม่มีผู้ช่วยฯ) ในกลุ่มวิชาการโรงเรียนทุกโรงเรียน

- ตัวแทนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ๖ คน คือ

กลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์)	กลุ่มทักษะ (ภาษาไทย)
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ	กลุ่มประสบการณ์พิเศษ

โดยให้กลุ่มวิชาการเทศบาลร่วมกันคัดเลือกสมาชิกกลุ่มวิชาการขึ้น ทำหน้าที่
เลขานุการและหัวหน้ากลุ่มวิชาการเทศบาล และให้นักบริหารการศึกษาเป็นที่ปรึกษาของ
กลุ่มวิชาการเทศบาล

2.2 กรณีเทศบาลที่เลือกใช้โครงสร้างกลุ่มวิชาการแบบที่ 3 กลุ่มวิชาการ
เทศบาลจะประกอบด้วย

- กลุ่มวิชาการโรงเรียนทุกคนจากทุกโรงเรียน โรงเรียนละ 6 คน
(ตามกลุ่มประสบการณ์) โดยกลุ่มวิชาการทุกคนร่วมกันเป็นกลุ่มวิชาการของเทศบาลตาม
กลุ่มประสบการณ์เหมือนในระดับโรงเรียน กลุ่มวิชาการเทศบาลจะคัดเลือกหัวหน้ากลุ่มและ
เลขานุการกลุ่ม โดยศึกษานิเทศก์และนักบริหารการศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาถ่วง
โครงการและแผนงานของกลุ่มวิชาการเทศบาลตามสายการบังคับบัญชาก่อนที่จะเสนอต่อไปยัง
รองปลัด หรือปลัดเทศบาลต่อไป

3. ให้เทศบาลที่เลือกใช้โครงสร้างกลุ่มวิชาการแบบที่ 1 และ 2 ประชุมสมาชิก
กลุ่มวิชาการของโรงเรียน เพื่อคัดเลือกตัวแทนกลุ่มประสบการณ์ 6 คน จากพนักงานครูที่เป็นสมาชิก
กลุ่มวิชาการโรงเรียน และทำหน้าที่เป็นกลุ่มวิชาการเทศบาล โดยในการคัดเลือกให้พิจารณาถึง
ความสามารถของบุคคลดังกล่าวในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นหลัก

4. ให้เทศบาลที่เลือกใช้โครงสร้างกลุ่มวิชาการแบบที่ 3 ดำเนินการจัดประชุม
สมาชิกกลุ่มวิชาการโรงเรียนทุกโรงเรียนร่วมกันในครั้งแรก เพื่อให้การคัดเลือกหัวหน้าและ
เลขานุการกลุ่มวิชาการเทศบาล ให้เลขานุการกลุ่มวิชาการเทศบาลหรือเทศบาลเป็นผู้ประสานงาน
ในการจัดประชุมกลุ่มวิชาการเทศบาลครั้งต่อไป แล้วแต่กรณี หรือตามแต่จะได้มีการตกลงกันไว้
ล่วงหน้า

5. ให้สมาชิกกลุ่มเทศบาลอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

6. ให้สมาชิกกลุ่มวิชาการเทศบาลพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(4) ออกตามวาระ

(2) ลาออก

(5) พ้นจากการเป็นกลุ่มวิชาการโรงเรียน

(3) หันจากการเป็น

พนักงานครูเทศบาล

ศึกษานิเทศก์หรือผู้ช่วย

หัวหน้าสถานศึกษาม่ายวิชาการศึกษาแล้วแต่กรณี

(6) ไม่อาจอยู่ปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นระยะ

เวลาเกิน 6 เดือน

7. สมาชิกกลุ่มวิชาการเทศบาลที่หันจากตำแหน่งอาจได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกกลุ่มวิชาการเทศบาลในวาระต่อไปอีกได้

8. ในบางกรณีที่สมาชิกกลุ่มวิชาการเทศบาลคนใดหันจากตำแหน่งก่อนวาระให้เทศบาลดำเนินการคัดเลือกสมาชิกกลุ่มวิชาการโรงเรียนขึ้นมา เป็นสมาชิกกลุ่มวิชาการเทศบาลแทน โดยใช้หลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกกลุ่มวิชาการที่หันจากตำแหน่งก่อนวาระจะเหลือไม่ถึงสี่สิบห้าวัน จะไม่ทำการเลือกสมาชิกกลุ่มวิชาการเทศบาลใหม่ก็ได้ และให้สมาชิกกลุ่มวิชาการเทศบาลที่ได้รับเลือกใหม่ ดำรงตำแหน่งเท่ากับระยะเวลาที่เหลืออยู่ของสมาชิกกลุ่มวิชาการซึ่งคนแทน

9. บทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกลุ่มวิชาการ

ในปีแรก (พ.ศ. 2527) ของการจัดตั้งกลุ่มวิชาการ กรมการปกครองได้เสนอแนวทางในการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและดำเนินงานของกลุ่มวิชาการทุกระดับ ไว้ดังต่อไปนี้ (กรมการปกครอง, สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2528: 30-34)

บทบาทหน้าที่ของนักบริหารการศึกษา ได้แก่

1. การประชุมชี้แจงแก่คณะครูและผู้บริหารทุกระดับของเทศบาลและโรงเรียนเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มวิชาการรวมทั้งโครงสร้างของกลุ่มวิชาการทั้ง 3 รูปแบบเพื่อทำการคัดเลือกรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับเทศบาล

2. ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มวิชาการโรงเรียน กลุ่มวิชาการเทศบาล แล้วเสนอแต่งตั้ง

3. ประชุมชี้แจงแก่กลุ่มวิชาการโรงเรียนและกลุ่มวิชาการเทศบาล เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ในการทำงานในระบบบริหารของเทศบาล

4. สนับสนุนให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือการดำเนินงานของกลุ่มวิชาการ
ทุกระดับ ในทุก ๆ ด้าน
5. นำแผนและโครงการต่าง ๆ ของกลุ่มวิชาการเสนอต่อผู้บริหารเทศบาลเพื่อ
ให้ความสนับสนุนด้านงบประมาณ
6. ติดตาม เร่งรัด และประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มวิชาการทุกระดับ
อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคลากรภายนอกให้แก่กลุ่มวิชาการ
7. รายงานผลการปฏิบัติงานและปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่มวิชาการต่อผู้บริหารเทศบาล
เพื่อหาทางแก้ไขหรือประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณชน เมื่อปฏิบัติงานได้ผลดี

บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ได้แก่ 1. ร่วมกับนักบริหารการศึกษาในการปฏิบัติ
ตามบทบาทหน้าที่ของนักบริหารการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้ง 7 ประการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น
2. เสนอแนะกลุ่มวิชาการเทศบาลให้ทำการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาเพื่อหาแนวทาง
แก้ไข จัดทำแผนการปฏิบัติงานตลอดปี และกำหนดแผน โครงการ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
3. รวบรวมและนำเสนอข้อมูล ปัญหา ความต้องการ และสถิติต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางใน
การวางแผนดำเนินงานแก่กลุ่มวิชาการเทศบาล 4. ประสานงานหรือจัดทำโครงการให้
ผู้บริหารเทศบาลได้มีโอกาสเยี่ยมเยียนและได้ใกล้ชิดกับสถานศึกษาในสังกัด 5. จัดส่งแผน
โครงการและผลการปฏิบัติงาน ของกลุ่มวิชาการโรงเรียนและกลุ่มวิชาการเทศบาล ไปยัง
สำนักงานการศึกษาท้องถิ่นทุก 3 เดือน 6. ประสานงานกับศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา
ในการดำเนินงานต่าง ๆ

บทบาทหน้าที่ของหัวหน้าสถานศึกษา ให้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของนักบริหาร
การศึกษา โดยอนุโลมและเพิ่มเติมอีกดังนี้ 1. ส่งเสริมให้มีการประสานงานทั้งระหว่าง
โรงเรียนกับโรงเรียน และเทศบาลกับโรงเรียน 2. จัดตารางสอนมอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่
ต่อการปฏิบัติงานครูในโรงเรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิชาการ 3. ให้การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์
เครื่องใช้และสถานที่แก่กลุ่มวิชาการ 4. ประสานงานให้เกิดการปฏิบัติงานตามสายงานของ
ระบบบริหารเทศบาล ไม่ให้มีการข้ามชั้นตอนหรือใช้อภิสิทธิ์ใด ๆ

บทบาทหน้าที่ของผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ ให้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่
ของศึกษานิเทศก์โดยอนุโลม ถ้าโรงเรียนใดไม่มีผู้ช่วย ๆ ก็ให้ผู้ที่หัวหน้าสถานศึกษามอบหมาย
ให้ปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ เป็นผู้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าว

จากบทบาหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกลุ่มวิชาการที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า
กรมการปกครองได้วางแผนแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้มีบทบาท
สำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มวิชาการไว้อย่างชัดเจนและสอดคล้องเป็นไปในแนวเดียวกัน

งานตามหน้าที่ของกลุ่มวิชาการ เทศบาลและเมืองพัทยา

กรมการปกครอง สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น (ม.ป.ป. : 24) ได้กำหนดหน้าที่
ความรับผิดชอบของกลุ่มวิชาการ เทศบาลและ เมืองพัทยา ไว้ดังนี้

1. วางนโยบายและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานทางวิชาการ
2. เสนอโครงการและงบประมาณที่จะใช้ในการพัฒนางานด้านวิชาการ
3. ตรวจสอบและควบคุมมาตรฐานทางวิชาการ
4. นิเทศและให้คำปรึกษาหรือแนะนำทางวิชาการ
5. จัดอบรม ประชุม หรือสัมมนาทางวิชาการ
6. พัฒนาหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู และสื่อการเรียน
7. พิจารณาคัดเลือกหนังสือเรียน หนังสือประกอบการเรียน
8. วิเคราะห์และวิจัยทางวิชาการ ตลอดจนแสวงหาแนวทางในการพัฒนางานวิชาการ
9. วัดผล ประเมินผล และติดตามผลทางวิชาการ
10. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษา
11. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่เทศบาลมอบหมาย

จากหน้าที่ความรับผิดชอบทั้ง 11 ประการที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่ากลุ่มวิชาการเทศบาล
มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการพัฒนางานวิชาการของการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้คุณภาพและ
ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของเทศบาลและ เมืองพัทยาสูงขึ้น

การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา

กรมการปกครอง สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น (2532: 1-3) ยังได้ดำเนินการประเมิน
คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล และเมืองพัทยา โดยมีวัตถุประสงค์ทั่วไป คือ

1. เพื่อให้ได้ทราบระดับความสามารถในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล และเมืองพัทยา
2. เพื่อให้เทศบาลและเมืองพัทยาสามารถแก้ไขปรับปรุงการจัดการศึกษาภายใน ความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพปัญหาความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น
3. เพื่อให้เทศบาลและเมืองพัทยา ตลอดจนโรงเรียนได้มีแนวทางในการพัฒนา การจัดการศึกษาของท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและสามารถยกระดับมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษา ของท้องถิ่น

ในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา กรมการปกครองมีเจตนาเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพเท่านั้น มิได้มีเจตนาเพื่อแข่งขันใด ๆ จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและสัมฤทธิ์ผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา
2. เพื่อให้เทศบาลและเมืองพัทยา ตลอดจนโรงเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการประเมิน ไปเป็นแนวทางในการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น
3. เพื่อให้กรมการปกครอง ได้ทราบข้อมูลการจัดการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา และสามารถสนับสนุนทางด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ให้สอดคล้อง กับสภาพปัญหา
4. เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

จากวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์ของการประเมินดังกล่าว เห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มวิชาการ

ขอบเขตของงานวิชาการ

ได้มีการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน กำหนดขอบเขตของงานวิชาการ ไว้ดังนี้

บุญมี เฌรยอด ได้กำหนดขอบเขตในการดำเนินงานวิชาการในสถาบันการศึกษาไว้

10 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตรและ เอกสารหลักสูตร
2. ตารางสอนและวิธีสอน
3. วัสดุอุปกรณ์ และการใช้แหล่งทรัพยากรในห้องเรียน
4. ห้องสมุด
5. กิจกรรมนักเรียน
6. การนิเทศงานวิชาการ
7. การปฏิบัติงานของครู - อาจารย์
8. การแนะแนว
9. การวัดผลและการประเมินผล
10. การวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ

นอกจากนี้งานวิชาการยังรวมถึงการเลือกใช้และจัดแบบเรียนที่เหมาะสม การจัดห้องสมุดและวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ การจัดคู่มือการใช้หลักสูตรและแบบเรียนสำหรับครูอาจารย์ (บุญมี เฌรยอด 2529: 16)

สัจจ อุทรานันท์ ได้กล่าวถึงขอบเขตของงานวิชาการภายในโรงเรียนที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบไว้เป็น 2 ประเภท คือ

1. งานหลัก ได้แก่หลักสูตรการเรียนการสอนและการวัดผลและการประเมินผล การเรียนการสอน

2. งานสนับสนุนวิชาการได้แก่ งานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียน ธุรการ และการเงินและความสัมพันธ์กับชุมชน (สัจจ อุทรานันท์ 2530: 121)

อมรชัย ดันดี เมธ ได้เสนอแนะงานวิชาการที่ควรจัดทำในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไว้ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย, เป้าหมาย และการวางแผนของโรงเรียน
2. การจัดหาและส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอน
3. การวางแผนการสอน
4. การจัดแบ่งกลุ่มนักเรียน

5. การนิเทศการสอน
6. ห้องสมุด
7. การวัดและประเมินผล
8. พัฒนาการสอนกลุ่มทักษะ
9. พัฒนาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
10. การพัฒนาการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
11. การพัฒนาการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
12. การพัฒนาการสอนกลุ่มพิเศษ (ภาษาอังกฤษ)
13. การสอนซ่อมเสริม
14. การใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อการเรียนการสอน
15. การรายงานผลการเรียน (อมรชัย ดันติเมธ 2529: 145-146)

ซารี มณีศรี ได้ให้ความเห็นว่างานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญอันดับแรกที่ผู้บริหารควรร
คำนึงถึงและแบ่งงานวิชาการออก เป็นดังนี้

1. วัดดูประสงค์ นโยบายและวิธีการบริหาร
2. งานด้านหลักสูตรและประมวลการสอน
3. ตารางสอน
4. แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ
5. การจัดแบ่งหมุ่เด็กเรียน
6. อุปกรณ์การศึกษา
7. การนิเทศการสอน
8. การจัดห้องสมุด
9. การวัดผลและการประเมินผล (ซารี มณีศรี 2525: 65-66)

จากขอบเขตของงานวิชาการดังกล่าว จะเห็นได้ว่างานวิชาการจะครอบคลุมการทำ
กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่มุ่งปรับปรุง พัฒนาการสอนนักเรียนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพ
ที่สุด โดยเฉพาะผู้บริหารการศึกษาควรจะต้องมีความรอบรู้และความรับผิดชอบงานทางด้านวิชา การ

เป็นอย่างมากและควรกระจายอำนาจความรับผิดชอบให้แก่ครูผู้สอนหรือผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบทางวิชาการอย่างเต็มที่ ดังนั้น กลุ่มวิชาการเทศบาลและเมืองพัทยา ซึ่งมีฐานะเป็นคณะทำงาน (Staff) ทางวิชาการของผู้บริหารการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีบทบาทในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ทางวิชาการทั้ง 11 ประการ ดังกล่าวมาแล้วเป็นอย่างยิ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลในหลายพื้นที่ด้วยกัน โดยกล่าวถึงผลการวิจัยด้านงานวิชาการ ไว้ดังนี้

บัญชา นภาศัยเทพ, (2520: ง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคเหนือ โดยการใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหาร นักวิชาการและประชาชน พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญแก่งานด้านวิชาการ เป็นลำดับที่ 3 ส่วนนักวิชาการให้ความสำคัญเป็นลำดับที่ 4 และประชาชนให้ความสำคัญเป็นลำดับที่ 2 ของงานทั้ง 5 ประเภท คือ (1) ความสัมพันธ์กับชุมชน (2) งานบริหารวิชาการ (3) งานบริหารบุคคล (4) งานบริหารกิจการนักเรียน และ (5) งานบริหารธุรการ การเงินและการบริการ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาทางด้านวิชาการ คือ ขาดการนิเทศการศึกษาและการกระตุ้นให้บุคคลที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาดำเนินการต่าง ๆ มาร่วมปรับปรุงงานวิชาการ

รังษิ มหาจันทร์ (2517: ง-จ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคใต้" โดยใช้วิธีการวิจัยแบบการศึกษาภาคสนาม (Field Study) มีการสังเกต สัมภาษณ์ ควบคู่ไปกับการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการและกลุ่มประชาชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาของเทศบาลในภาคใต้ พบว่า กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการและกลุ่มประชาชนให้ความสำคัญกับงานบริหารด้านวิชาการ เป็นลำดับที่ 3 ของงานทั้ง 5 ประเภท คือ (1) ความสัมพันธ์กับชุมชน (2) งานวิชาการ (3) งานบุคคล (4) งานกิจการนักเรียน และ (5) งานธุรการ การเงิน บริการและอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน

แสงจันทร์ พิทักษ์นคร (2518: ง-๑) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าแผนกการศึกษาเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" โดยการสำรวจความคิดเห็นของ ปลัดเทศบาล หัวหน้าแผนกการศึกษา และครูใหญ่โรงเรียนเทศบาลเกี่ยวกับการบริหารงานของหัวหน้าแผนกการศึกษาเทศบาลตามลักษณะกระบวนการบริหาร 7 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคคล เข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการจัดหางบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าแผนกการศึกษาเทศบาลทำงานโดยใช้ประสบการณ์ที่เคยเป็นครูและครูใหญ่มากกว่าที่จะศึกษาหลักการบริหารงานและเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหน้าที่ผู้บริหารการศึกษาของเทศบาล เนื่องจากมีความเข้าใจในกระบวนการบริหารงานการศึกษาน้อย และมีลักษณะของผู้ตามแบบประชาธิปไตยไม่ดีพอ

ปรีดา เชื้อตระกูล (2517: ง-๑) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลในภาคกลาง" โดยการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการและกลุ่มประชาชน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนปฏิบัติงานด้านธุรการ และการเงินมากและเหมาะสม เป็นอันดับหนึ่ง ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนน้อยที่สุด ส่วนด้านงานวิชาการผู้บริหารมีความเข้าใจ เรื่องหลักสูตรดีมาก แต่เห็นว่าเด็กได้รับประโยชน์จากโรงเรียนปานกลาง สำหรับเรื่องเกี่ยวกับการนิเทศการสอนของครูใหญ่ ผู้บริหารและประชาชน เห็นว่า ปฏิบัติค่อนข้างมากแต่นักวิชาการเห็นว่า ปฏิบัติปานกลาง เรื่อง การพัฒนาครูด้านวิชาการ ผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนทำได้ปานกลาง แต่มักวิชาการเห็นว่า ทำได้น้อย หัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนช่วยครูและครูใหญ่ได้น้อยตามความเห็นของผู้บริหาร ส่วนศึกษานิเทศก์ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนได้ปานกลางในความเห็นของผู้บริหาร แต่มักวิชาการเห็นว่าช่วยเหลือได้น้อย ตลอดจนศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ และหัวหน้าหมวดการศึกษาเทศบาลช่วยเหลือโรงเรียนทางด้านวิชาการน้อย ตามความเห็นของผู้บริหารและนักวิชาการ

จากผลการวิจัยดังกล่าวแล้ว หอสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาที่ได้ดำเนินการมานั้น ให้ความสำคัญของงานวิชาการอยู่ในระดับกลาง ๆ และหัวหน้าแผนกการศึกษาเทศบาลยังมีความเข้าใจตลอดจนใช้วิธีการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารการศึกษาน้อยกว่าใช้ประสบการณ์จากการเป็นครู นอกจากนี้ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชนยังมีความเห็นแตกต่างกันใน

เรื่องลำดับความมากน้อยของการปฏิบัติงานวิชาการในด้านหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร การนิเทศ การสอน และการช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษา รวมทั้งปัญหาของงานวิชาการ คือ ขาดการนิเทศ การศึกษา และการกระตุ้นให้บุคคลที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาดำเนินการต่าง ๆ มาร่วมกัน ปรับปรุงงานวิชาการ ดังนั้น ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยาจึงควรให้ การสนับสนุนส่งเสริมและขจัดปัญหาของงานวิชาการเป็นลำดับแรก โดยการใช้ทรัพยากรบุคคลที่มี ส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายมาร่วมกันปรับปรุงและพัฒนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย